

Merhaba,

Umarım tüm okuyucularımızın keyfi yerindedir. Son günlerde gündemde çokça tartışılan meselelerden birisi de Hilafet konusu. Bundan tam yüz sene önce kaldırılan Hilafet kurumunun tarihini, Osmanlı tarihindeki yerini ve neden ilgasına ihtiyaç duyulduğunu anlatan "Hilafetin kaldırılışını yüzüncü yılında hatırlamak" adlı özel dosyamızla karşınızdayız. Esra Yakut'un editörlüğündeki dosyamızın ilginizi çekeceğini düşünüyoruz. Dosyanın ilk yazısında Seçil Karal Akgün, halifeliğin nasıl ve hangi sebeplerle kaldırıldığını analiz ediyor. İkinci yazıda Namık Sinan Turan, II. Abdülhamid döneminde halifeliğin kurum olarak nasıl yeniden inşa edildiğine ve değişen resmi söyleme dikkat çekiyor. Üçüncü yazıda Feridun M. Emecen, Osmanlı tarihi içerisinde Hilafet kurumunun nasıl zuhur ettiğini anlatıyor. Dosyanın sonuncu yazısında ise Nagihan Doğan, Müslümanların yönetim ve devlet başkanlığı konusunda oydaşmaya varamamalarının sonucu olarak Hilafet makamı üzerine yapılan tartışmaları ve sebeplerini tahlil ediyor. Dosya dışı makalelerin ilki de dolaylı olarak hilafetle ilintili. Y. Doğan Çetinkaya, milli mücadeleye önemli mali yardımlarda bulunan Hint Hilafet Hareketi'nin halifeye mektup yazarak artık yardımların Ankara'ya yapılacağını bildirmesini mercek altına alıyor. Harun Yılmaz, yazısında Sovyet Hükümetlerinin çelişkilerle dolu uluslar politikalarının ana hatlarını özetleyip süregiden Ukrayna'daki savaşın taraflarının sıkça gönderme yaptığı tarihi konulara da değiniyor. Onur Usta, yazısında 2023 yılında biraraya gelen Ahlaki Ekonomi çalışma grubunun araştırma konularını tanıtıyor. Stavros Anestidis, Sinasos (Mustafapaşa) Rumlarının ayrılışı ve Anadolu Rumlarının göçü üzerine gözlemlerini kaleme alıyor. Hülya Arslan, Osmanlı arşivlerine bakarak Boğaziçi muhafızlarından Bostancıbaşının gözünden 1821 Rum İsyanı'nı değerlendiriyor. Dergimiz yarı akademik bir dergi olarak Yayın Kurulu'muzun uygun bulacağı tüm yazılara açık. Yazılarınızı erhan.kelesoglu@tarihvakfi.org.tr adresi üstünden doğrudan bana yollayabilirsiniz. Önümüzdeki sayıda görüşmek üzere,

Erhan Keleşoğlu

İÇİNDEKİLER

- 04 **Cumhuriyet Basınında Yüz Yıl Önce Bu Ay**
HAZIRLAYAN: EMEL SEYHAN
- 08 **Hocam Stephen Mitchell'in Ardından (26 Mayıs 1948-30 Ocak 2024)**
TURHAN KAÇAR
- 10 **Gençler 100. Yılında Lozan'ı Konuştu**
FİLİZ YAZICIOĞLU
- 14 **Hilafetin Kaldırılışının Yüzüncü Yılı**
DOSYA EDITÖRÜ: ESRA YAKUT
- 16 **100. Yıldönümünde Halifeliğin Kaldırılması Hakkında Bazı Açıklamalar**
SEÇİL KARAL AKGÜN
- 24 **KURGUDAN REEL POLİTİĞE II. Abdülhamid Döneminde Hilafetin Yeniden İnşası**
NAMIK SİNAN TURAN
- 36 **"Atadan-Dededen bil-İstihkak" Osmanlı Hilafeti**
FERİDUN M. EMECEN
- 42 **Hilafet Sancısı: Otorite ya da Otoritesizlikle İmtihan Olmak**
NAGİHAN DOĞAN

Sovyetler Birliği'nde Uluslar Politikası

HARUN YILMAZ

64 Ekonomi, Ahlak ve Osmanlı Toplumunun Sıradan Bireylerinin Uzun On Yedinci Yüzyıl Boyunca Yaptıkları Seçimler

ONUR USTA

68 1923 NÜFUS MÜBADELESİNDE BİR ÖRNEK OLAY: Sinasos (Mustafapaşa) Rumlarının Ayrılışı ve Anadolu Rumlarının Göçü Üzerine Gözlemler

STAVROS ANESTİDİS

76 Boğaziçi Muhafızlarından Bostancıbaşının Gözünden 1821 Rum İsyanı

HÜLYA ARSLAN

KAPAK:
Son Halife
Abdülmeccid
Efendi'yi
Cumhuriyetin
kurucularıyla
birlikte
gösteren afiş.
Halûk Perk
Koleksiyonu

TOPLUMSAL TARİH
Aylık Tarih Dergisi
Sayı: 363, Mart 2024

TARİH VAKFI ADINA TÜZEL KİŞİ
TEMSİLCİSİ
Nurşen Gürboğa

TARİH VAKFI

Zindankapı Değirmen Sokak
No: 10 Eminönü 34134 İstanbul
(0212) 522 02 02
www.tarihvakfi.org.tr

YAYIN KURULU
Mehmet Ö. Alkan, Adil Baktıaya,
Buket Kitapçı Bayrı, Murat Belge,
Fatmagül Berktaş, Bülent Bilmez,
Aydan Çelik, Doğan Çetinkaya,
Gökhan Çetinsaya, Esra Danacıoğlu,
Ömer Durmaz, Selçuk Dursun,
Fuat Dünder, Selçuk Esenbel,
Fırat Güllü, Nurşen Gürboğa,
Murat Güvenç, Mehmet Hacısalihoğlu,
İpek Hüner, Murat Koraltürk,
Burcu Kurt, Elçin Macar,
Murat Metinsoy, Silvyo Ovadya,
Ayşe Ozil, Barış Alp Özden, Saadet Özen,
Seda Özen Bilgili, Mustafa H. Sayar,
İrvin Cemil Schick, Oya İktil Selçuk,
Canay Şahin, Derya Gürses Tarbuck,
Oğuz Tekin, Taner Timur,
Meltem Toksöz, Mete Tunçay,
Ömer Turan, Ateş Uslu,
İsmail Yaşayanlar, Nuran Yıldırım
Zafer Toprak (1946-2023, daima bizimle)

S. YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ VE
YAYIN YÖNETMENİ
Erhan Keleşoğlu

EDİTÖR YARDIMCISI
Melike B. Turan

DERGİ VE KAPAK TASARIMI
Gökhan Pahlı

KAPAK, SAYFA TASARIM / UYGULAMA
Hilal Rakıcı

E-DERGİ DÖNÜŞTÜRME
Aşkın Yücel Seçkin

İLETİŞİM
(0212) 513 52 35 (Dahili 11)
erhan.kelesoglu@tarihvakfi.org.tr

YAYIN TÜRÜ
Yerel Süreli Yayın

ABONELİK
Tarih Vakfı
(0212) 522 02 02 (35)
(0212) 513 54 00 (fax)

YAYINCI SERTİFİKA NUMARASI
45602

BİR YILLIK BASILI DERGİ ABONE BEDELİ
Yurtiçi 1440 TL.
Kıbrıs 1550 TL.
ABD ve Avrupa ülkeleri için
tarihvakfi@tarihvakfi.org.tr ile irtibata
geçiniz.
Tarih Vakfı İş Bankası Pangaltı Şubesi
IBAN TR81 0006 4000 0011 0410 8655 25

© Toplumsal Tarih Yazı İşleri'nden ve ilgili yazardan izin alınmaksızın alıntı yapılamaz. İzin çerçevesinde yapılacak alıntılarda *Toplumsal Tarih* in ilgili sayısını ve yazar ismini belirtmek zorunludur.